

ҒТАР 16.01.45

Ғылыми мақала

Д.Б. Жарылгапова¹, А.К. Турлыбекова²¹Астана медицина университеті, Астана, Қазақстан²«46 ЖОББМ» КММ, Семей, Қазақстан(E-mail: ¹zharylgapova.d@gmail.com, ²turlybekova-1979@mail.ru)**ЖОО-да және мектептерде қазақ, орыс, ағылшын тілдерін үйретуде лингвоелтанымдық бағдарлы оқытудың маңызы**

Аңдатпа. Бүгінгі кезеңде «Адамға ең бірінші білім емес, тәрбие керек. Тәрбиесіз берілген білім – адамзаттың қас жауы, ол келешекте оның өміріне қауіп әкеледі», – деген ұлағатты ойшыл Әбу Насыр әл Фараби пікірінің құндылығы артып отыр. Себебі өнегелі тәрбие – өлшеуі жоқ қазына. Хакім Абайдың «Адамзаттың бәрін сүй, бауырым деп», Ұлт ұстазы Ахмет Байтұрсынұлының «Тіл – адамның адамдық белгісінің зоры», А.Сейдімбектің «Өзіндік қасиеттен айырылған ұлт өледі» деген асыл ойларын негізге алсақ, ана тілін, шет тілдерді үйретуде тілдің құдірет күші арқылы саналы, зерделі, парасатты ұрпақ тәрбиелеу мәселесі кезек күттірмейтін мәселелердің түп қазығы. Оған себеп: тілдің өз бойында бүкіл тарихты, төл мәдениетті, ұлттық таным мен талғамды, мінез бен көзқарасты, сана мен салтты, дәстүр мен даналықты, сенім мен нанымды сақтап, берік тұтуында. Басқаша айтқанда, әр тіл – өз ұлтының бойтұмары іспетті тұнып тұрған қасиетін белгілейтін таңбалық жүйе, халықтың дүниені түйсінуінен хабар беретін қойма, яғни ғаламның тілдік бейнесі ретінде ұлттың эстетикалық таным-талғамын, шаруашылық кәсібін, мінез-құлық, ырым-наным, салт-дәстүрін, бір сөзбен айтқанда, ұлттық рухын танытатын қазына. Осы ұлттық байлықты бүкіл адамзаттың өз ұрпағын тәрбиелеудегі, білім берудегі озық ұстанымдарымен байланыстыра отырып, әр адамның қабілетін, талантын ашу, өзіне-өзінің сенімін нығайту, өзіне-өзінің жол ашуына түрткі жасау, өзін тану, өзгені тануға мүмкіндік жасау – бүгінгі білім беру ісінің басты міндеті. Мұның өзі тілді сол халықтың дүниетанымымен, ұлт болмысымен аастастыра үйретуде тіл үйренушінің тілдік-лингвистикалық, коммуникативтік және мәдениеттанымдық құзыреттері қалыптасып, дами түсетінін, рухани жан дүниесі бай тұлға қалыптастыруға негіз болатынын айқындайды.

Түйін сөздер: лингвоелтаным, тіл, бойтұмар, тұлға, антропoeзектік бағыт, коммуникативтік құзіреттілік, тіл үйренуші, оқыту әдістемесі, тілдік сана, мәдениеттанымдық құзырет, мәдени лексика, коннотативтік мағына.

DOI: <https://doi.org/10.71078/t62mx341>

Түсті: 29.01.2025; Мақұлданды: 20.03.2025; Онлайн қолжетімді: 25.01.2025.

Лингвоелтанымдық бағдарлы оқыту – тілдерді оқыту барысында тіл мен мәдениеттің өзара байланысын және әрбір ұлттың ерекшеліктерін танытуға бағытталған әдіс. Бұл әдіс ЖОО-да және мектептерде қазақ, орыс, ағылшын тілдерін үйретуде үлкен маңызға ие, себебі:

1. Тіл мен мәдениеттің байланысы: Әр тіл өзіне тән мәдениет пен дүниетанымды бейнелейді. Лингвоелтанымдық бағдарлы оқыту арқылы оқушылар немесе студенттер тек тілдік дағдыларды меңгеріп қана қоймай, әрбір халықтың мәдениеті, салт-дәстүрлері, тарихы туралы да мәлімет алады. Бұл олардың мәдениаралық коммуникация дағдыларын

дамытуға көмектеседі.

2. Көптілділік және халықаралық қарым-қатынас: Қазіргі әлемде көптілділік өте маңызды. Лингвоелтанымдық бағдарлы оқыту оқушыларды тек тіл үйретумен шектелмей, халықаралық контексте коммуникация жасауға, басқа елдер мен мәдениеттерді дұрыс түсінуге мүмкіндік береді. Бұл әлемдік деңгейде қарым-қатынас жасауға дайын болу үшін қажет.

3. Тілдік айырмашылықтар мен ұқсастықтарды көрсету: Лингвоелтанымдық бағдарлы оқыту қазақ, орыс, ағылшын тілдеріндегі грамматикалық және лексикалық ерекшеліктерді салыстыруға мүмкіндік береді. Мұндай тәсілдер студенттер мен оқушыларға әр тілдің құрылымын тереңірек түсінуге, өз тіліндегі және басқа тілдердегі ұқсастықтар мен айырмашылықтарды анықтауға көмектеседі.

4. Қазіргі қоғамдағы интеграцияға ықпал ету: Әртүрлі тілдер мен мәдениеттерді үйрену арқылы оқушылар мен студенттер интеграцияланған қоғамда өмір сүруге дайын болады. Бұл әлеуметтік бейімделу, қарым-қатынас жасау және өзара түсіністікке қол жеткізуге ықпал етеді.

5. Сөздік қор мен когнитивті дағдыларды дамыту: Лингвоелтанымдық әдіс тіл үйренушінің сөйлеу дағдыларын ғана емес, сондай-ақ олардың ойлау қабілетін де жетілдіреді. Әртүрлі мәдениеттер мен тілдер арқылы жаңа ұғымдар мен түсініктерді меңгеру студенттердің ақыл-ойын дамытуға ықпал етеді.

Жаңа білім парадигмасы білікті тұлға, құзыретті, қатысымдық, тіршілік әрекетіне дайын тұлға қалыптастырып, дамытуды мақсат етеді. Ұлт жоспары-бес институтционалдық реформаны жүзеге асырудың 100 қадамының 79-қадамында «Білім беру жүйесінде – жоғары сыныптар мен ЖОО-да ағылшын тілінде оқытуға кезең-кезеңмен көшу. Басты мақсаты – даярланатын кадрлардың бәсекелестік қабілеті мен білім беру секторының экспорттық әлеуетін көтеру»; 86, 87-қадамдарында қазақстандықтардың біртектілігін нығайту мен азаматтық қоғамның бүтіндігін қалыптастыру міндеттері белгіленген (Назарбаев, 2015). Мемлекет басшысы Қасым – Жомарт Тоқаевтың Қазақстан халқына Жолдауында: «Жоғары оқу орындары мамандардың сапалы даярлануына жауап беруге міндетті. Ғылымды дамыту – біздің аса маңызды басымдығымыз. Ұлттың ұйысуы одан әрі дамудың басты факторы. Біздің азаматтарымыз үшін келісім мен толеранттылық – мәдениеттер мен тілдерді өзара тоғыстыратын өмірдің шынайы көрінісі, нақты болмысы Болашағын Отанымызбен байланыстыратын әрбір азамат қазақ тілін үйренуге ден қоюға тиіс. Жастарымыз өзге тілдерді, соның ішінде орыс тілін жетік меңгерсе, бұдан еш ұтылмайды. Еліміз өркениетті диалог пен өзара сыйластық мәдениетін дәріптеуі керек. Қоғамды ұйыстыру, ұлттық бірегейлікті нығайту ісінде еліміздің тарихи мұрасын және мәдени әлеуетін тиімді пайдалануға баса мән беріледі. Басты міндет – жалпы адамзатқа ортақ қастерлі құндылықтарды жастардың бойына сіңіру. Диалог пен азаматтық қатысу дәстүрін дамыту, ынтымақтығымыз бен бірлігімізге негіз болатын озық құндылықтарды дәріптеу біз үшін маңызды», - деп, аталмыш мәселенің қажеттілігіне баса мән береді (Тоқаев, 2021).

Қазақстан Республикасындағы тіл саясатын іске асырудың 2020-2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасында Еліміз өркениетті диалог пен өзара сыйластық мәдениетін дәріптеу мақсаты көзделіп, соған сәйкес төмендегідей міндеттер қойылған: «2.5-міндеті: Халықаралық коммуникацияда қазақ тілінің қолданылуын кеңейту, үш тілділікті дамыту саласында шетелдік жоғары оқу орындары мен қазақстандық университеттер, зерттеу ұйымдары арасында студенттермен, ғалым-зерттеушілермен алмасу және олардың тағылымдамадан өтуі мәселесіне қолдау көрсету жұмысын ұйымдастыру»; «3. Қазақстан азаматтарының тілдік капиталын дамыту»; «3.1-міндет. Орыс тілінің коммуникативтік-тілдік кеңістікте қолданылу»; «3.2-міндет. Этностық топтардың тілдерін дамыту»; «3.3-міндет. Қазақстандықтардың лингвистикалық

капиталын арттыру. Үшінші бағытты іске асыру Қазақстанның коммуникативтік-тілдік кеңістігінде қазақ-ағылшын қостілділігін дамыту бойынша жүйелі жұмысты ұйымдастыруды болжамдайды; шет тілдерін оқыту процесінде ауқымды білім беру кеңістігін сақтау; шеттілді мәдениетпен өзара іс-қимыл жасау мақсатында халықаралық ынтымақтастықты кеңейту»; «III. Қазақстан азаматтарының тілдік капиталын дамыту шараларын іске асыру: қазақ-орыс-ағылшын үштілділігін дамыту жөніндегі шаралар» (Қазақстан Республикасы Тіл..., 2019).

«Тіл мен ұлт біртұтас» деген қағидаға сүйенсек, тілді антропоэзектік бағытта зерттеу нәтижелері тілді үйретуде лингвоелтанымдық бағытты ұстануды алға тартады. Сондықтан да тіл үйретуде коммуникативтік құзіреттілікке қол жеткізу үшін лингвоелтанымдық бағдарлы оқыту нәтижелі білім алуға мүмкіндік береді. Тілдің бойында сақталған құнды қазына тіл үйренуші санасында елтанымдық бағытта ұсынылған тілдік деректер негізінде қалыптасады. Бұл орайда мемлекетіміздегі ұлттық идея, тілдің ұлттұтастырушылық қызметі жүзеге асатыны сөзсіз. Лингвоелтанымдық бағытта білім алған тіл үйренушінің тілге деген сүйіспеншілігі, пәнге деген қызығушылығы, өзге ұлт өкіліне құрметі артады, тілдік санасы жетіліп, қоршаған әлемге деген көзқарасы кеңі түседі, шығармашылыққа бет бұрады, В. фон Гумбольдт көрсеткендей, өз тілімен қоршалған ұлттық шеңберден шығып, екінші бір тілдің ұлттық кодын тануға мүмкіндік алады.

Лингвоелтанымдық бағдарлы оқыту кәсіптік даярлаудың инновациялық жүйесі арқылы Қазақстандағы лингвоелтанымдық бағдарлы білім берудің неғұрлым қарқынды таралуына ықпал ететін болады, бұл барлық білім алушылардың ұлты мен мәдениетіне қарамастан, оларды сапалы оқыту мен тәрбиелеуді жүзеге асыру үшін маңызды.

Қазіргі мектептерде оқушылардың шет тілін жетік әрі сапалы түрде меңгеру қажеттілігі туралы көп айтылады және бұны шұғыл қажеттілік десе де болады. Себебі әлемдегі ғылым мен жаңа инновациялық техниканың қарқынды өсуі мен даму деңгейі артқан сайын, білімалушылар қажетті теориялық және практикалық білім мен дағдыларды түсінікті және толық түрде алу үшін шет тілін еркін меңгеруді қажет етеді. Қазіргі заман талабына сай, әлем тілдерінің рөлін түсіну үшін тілді оқытудың тиімділігі мен білімалушылардың тілдік дайындық деңгейін көтеруге мән беру керек. Болашақ медицина мамандары медициналық көмек көрсету кезінде гендерлік және мәдени жағымсыз әрекеттерді анықтап, тиісті түрде тосқауыл жасап, ең алдымен науқастың денсаулығына қамқорлық жасауы керек. Студенттерді кәсіби қызметке даярлаудың ұсынылған жүйесі жоғары кәсіби деңгейде әртүрлі мәдениет контексіндегі адамдардың денсаулық пен ауруды қалай қабылдайтынын және әртүрлі белгілерге, аурулар мен емдеу әдістеріне көзқарастарын ескере алатын мамандарды даярлауға ықпал ете алады.

Білім берудің жаңа парадигмасы, білім беру кеңістігінің интеграциясы, оның ашықтығы, білім берудің әртүрлі модельдері мен технологияларын енгізу қажеттілігі әсіресе медициналық білім беру жағдайында аса маңызды. Оның басты себебі: медициналық білім беруді дамытудың алғашқы кезеңдерінде медициналық білімі бар мамандардың ынтымақтастыққа және басқа мәдениет өкілдерімен тәжірибе алмасуға кәсіби, психологиялық және әдістемелік тұрғыдан толыққанды дайын еместігі; шет тілдік ортада жұмыс істеуге мамандардың кәсіби құзыреттілігінің жетіспеушілігі, психологиялық кедергілер мен оқытушылардың кәсіби стереотиптерінің болуы; медициналық жоғары оқу орындарында білім алушыларды кәсіптік даярлаудың қазіргі заманғы үдерісі мәдениетаралық байланыстардың әртүрлі жағдайларында қажетті мінез-құлық стратегияларын білуге мақсатты түрде бағытталмағандығы.

Бұл өз кезегінде ана тілі мен шет тілі мәдениетіндегі құндылық бағдарлы жүйесін білуді, өзге мәдениет тасымалдаушыларының ситуациялық-шартты мінез-құлқының ерекшеліктерін түсінуге сыни тұрғыдан қарауды көздейді. Осы бағытта медициналық жоғары оқу орындары оқу-әдістемелік тұрғыдан жеткілікті қамтамасыз етілмегендігі

байқалады.

Осы орайда болашақ мамандардың әлемдік талаптарға сай болуы үшін тіл мәселелеріне көңіл бөліп, халықаралық байланыстарды кеңейтуі ғылым дамуының басты талабы болып табылады. Еліміздегі медициналық білім мен ғылымның дамуы және көптеген өркениетті мемлекеттермен ғылыми-техникалық және инновациялық қарым-қатынастардың ұлғайтылуы шет тілдерін үйреніп немесе басқа ұлт өкілдерінің мемлекеттік тілімізді меңгерумен тығыз байланысты.

Ал тіл – бұл қарым-қатынас пен ойды білдірудің ғана емес, сонымен қатар мәдени құндылықтарды қабылдау құралы. Тіл халықтың тәжірибесін, оның тарихын, материалдық және рухани мәдениетін көрсетеді. Әртүрлі тілдерде сөйлейтін адамдар арасында байланыс болған кезде біз осы уақыттың шындығын көп мәдениетті деп атай аламыз. Мәдениеттердің өзара әсері әртүрлі халықтардың диалогқа бейімділігінің себебі болып табылады. Оқытылатын тіл елінің тарихи және этнографиялық ерекшеліктерімен танысуға байланысты тілді оқыту халықтар арасындағы өзара түсіністіктің қуатты құралы бола алады және болуы керек. Сондай-ақ, тілдік және лингвистикалық-аймақтық күзiреттiлiктiң қалыптасуы өз мәдениетін байыту үшін маңызды (Назаренко, 2013).

Сондықтан да қазіргі заманғы шет тілдерін оқытудың міндеті – білім алушылардың коммуникативтік-интермәдениеттік және кәсіби-тұлғалық құзыреттерін одан әрі жетілдіру. Коммуникативті-мәдени құзыреттілік коммуникативті дағдыларды одан әрі қалыптастырумен және әртүрлі әлеуметтік мәдениеттер әлемінің бейнесін терең түсінумен, олардың семантикалық бағыттарын білумен, мәдениеттер арасындағы ұқсастықтар мен айырмашылықтарды таба білумен және алынған білім мен тәжірибені мәдениетаралық қарым-қатынас контекстінде қолдануды үйренумен байланысты (Типовая учебная программа, 2007).

Сондай-ақ, көптеген елдердің әдіскерлері тілді оқыту ұлттық мәдениет пен өркениеттің бір мезгілдегі курсы ретінде құрылуы керек деген түйіндеме жасайды. Осыған байланысты Француз әдіскері Ж.Ласердің сөзін келтіруге болады: «Оқулық немесе оқыту әдісі қандай болмасын, бұл ең алдымен білімнің негізгі байлығын құрайтын Мәдениет туралы ақпарат» (Назаренко, 2013).

Лингвоелтанымдық бағыттың дүниеге келуі, бірінші жағынан, тіл мен мәдениет арасындағы мәселелерді шешумен байланысты болса, екінші жағынан, таза прагматикалық алғышарттардың негізінде, яғни қарым-қатынас құралы ретінде шет тілін осы тілде көрініс тапқан ел мәдениетімен тығыз байланыста меңгертумен байланысты қалыптасты.

Әлемдік лингвистика сөз семантикасындағы мазмұнның әлеуметтік шарттастығын, сондай-ақ «тіл мен мәдениет» мәселесінің жалпы теориялық және әдістемелік аспектісін зерттеуге Н.Г. Комлев, О.С. Ахманова, Е.М. Верацагин, В.Г. Костомаров, Т.Д. Томахин сияқты тілші ғалымдар үлес қосты.

Лингвоелтану – тіл үйретуді негізге ала отырып, сол үйреніп отырған ел туралы деректер беру бағыты. Лингвоелтанымның басты мақсаты – адамдардың түпнұсқа мәтіндер негізінде мәліметтерді қабылдай отырып, қатысымдық күзiреттiлiгiн қамтамасыз етуі.

Лингвоелтанымдық тұжырымдар ХХ ғасырдың 70-жылдарынан бастап қалыптасты. «Лингвоелтану» термині алғаш Е.М. Верещагин мен В.Г. Костомаровтың еңбегінде жарық көрді. Е.М. Верещагин мен В.Г. Костомаровтың еңбегінде: «Лингвоелтанымдық тәсіл бойынша өзге ұлт өкілдеріне тілді кешенді меңгерту бұл тілдің кумулятивтік қызметін лингводидактикалық тәсілде үйретіп, адресат санасына сол ұлттың мәдени өмірін толық сіңіретіндей дәрежеде оқыту аспектісі», – деп беріледі (Верещагин & Костомаров, 1980).

Сонымен қатар лингвоелтану мәселелері Г.Д. Томахин, А.А. Брагина, В.В. Марковин, В.В. Сафонов, Ю.Е. Прохоров, т.б. ғалымдардың еңбегінде жарық көрді. Мысалы: Ю.Е.

Прохоров: «Лингвоелтану – бұл әдістемелік пән, яғни орыс тілін өзге ұлт өкілдеріне сол елдің мәдениетімен, таңдаулы ерекшеліктерімен, құндылықтарымен таныстырудың, үйретудің әдістемелік аспектісі», – деп баға береді (Прохоров, 1988).

Елтанымдық бағытта тіл үйретудің негізгі тапсырмасы үйреніп отырған халықтың ұлттық мәдени ерекшеліктерінен нақты көрініс беретін тілдік бірліктерді меңгерту болып табылады. Лингвоелтанымның негізгі объектісі сол ел емес, үйреніп отырған елдің аялық білімі, яғни жинақталған түрде мәдениеті, мәдени танымы қарастырылады.

Жоғарыда жасалған шолудан білім беру жүйесінде линвоелтанымдық бағдарды қалыптастыру мәселелері Қазақстанда да, басқа елдерде де жалпы педагогикалық тұрғыда біршама зерттелгенін көреміз. Ал жеке пәндік, яғни, тілдерді оқыту, үйрету әдістемесінде линвоелтанымдық бағдарды ұстану мәселесі негізінен орыс және басқа шет тілдерді оқыту әдістемесінде жақсы зерттелген. Қазақ тілін оқыту әдістемесінде бұл тақырыптың теориялық мәселелерін ғана қарастырған диссертациялар мен бірді-екілі мақалалар ғана бар.

ЖОО-да мамандарды даярлауда және мектептерде қазақ, орыс, ағылшын тілдерін лингвоелтанымдық бағдарлы оқытуды теориялық және әдістемелік тұрғыдан ғылыми негіздеп, тиімділігін тәжірибе арқылы дәлелдеуді мақсат етсек, онда лингвоелтаным бағытының қалыптасу, даму тарихы зерттеледі, жаңа білім парадигмасында тілді лингвоелтаным бағдарлы үйретудің ғылыми ұстанымдары айқындалады, болашақ дәрігерлердің немесе басқа сала мамандарының үш тілдегі ұлттық концептілерді саралауы айқындалады, ішкі құндылықтары қатарын ұлттық және жалпыадамзаттық құндылықтармен байыту механизмдері нақтыланады.

Қорытындылай келе, лингвоелтанымдық бағдарлы оқыту тілдерді үйретудің тиімділігін арттырады, оқушылар мен студенттердің тілдік білімдерін тереңдетіп, мәдениаралық қатынастарды жақсы түсінуге мүмкіндік береді.

Әдебиеттер тізімі

Верещагин, Е. М., & Костомаров, В. Г. (1980). Лингвострановедческая теория слова. Москва: Русский язык.

Қазақстан Республикасындағы тіл саясатын іске асырудың 2020 - 2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы. (2019). Retrieved from <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/P1900001045>

Мәтіндегі лингвоелтанымдық бірліктердің көрінісі. (n.d.). Retrieved from <https://emirb.org/sbornik-nauchnih-materialov-studentov>

Назарбаев, Н. (2015). Ұлт жоспары - Н.Назарбаевтың бес институционалдық реформасын жүзеге асырудың 100 қадамы [Электронды жарияланым]. Retrieved from https://www.inform.kz/kz/ult-zhospary-n-nazarbaevtyn-bes-institucionaldyk-reformasyn-zhuzege-asyrudyn-100-kadamy_a2777949

Назаренко, Т. Ю. (2013). Лингвострановедческий аспект преподавания английского языка в техническом вузе. Концепт, 01 (январь), ART 13022. Retrieved from <http://e-koncept.ru/2013/13022.htm>

Прохоров, Ю. Е. (1988). Русские крылатые выражения. In В. П. Фелицына, Ю. Е. Прохоров (Eds.), Русские пословицы, поговорки и крылатые выражения. Лингвострановедческий словарь (2-е изд., испр. и доп., pp. 163–270). Москва: Русский язык.

Типовая учебная программа. Язык для специальных целей. (2007). Алматы.

Тоқаев, Қ.-Ж. (2021). Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың Қазақстан халқына Жолдауы. Retrieved from <https://www.akorda.kz/kz/memleket-basshysy-kasym-zhomart-tokaevtynkazakstan-halkyna-zholdauy-183555>

References

- Vereshchagin, E. M., & Kostomarov, V. G. (1980). *Lingvostranovedcheskaya teoriya slova* [Linguoculturological Theory of the Word]. Moskva: Russkiy yazyk. (In Russian)
- Qazaqstan Respublikasindagy til sayasatyn iske asyrudyn 2020 - 2025 zhyldarga arналған мемлекеттік бағдарламасы. (2019). Retrieved from <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/P1900001045> (In Kazakh)
- Mätindegi lingvoeltanyndyq birlikterdin körinisi. (n.d.). Retrieved from <https://emirb.org/sbornik-nauchnih-materialov-studentov> (In Kazakh)
- Nazarbaev, N. (2015). *Ult zhospary - N. Nazarbaevtyн bes institutsionaldyq reformasyn zhuzege asyrudyn 100 qadamy* [National Plan - 100 Steps for Implementing N. Nazarbayev's Five Institutional Reforms]. Retrieved from https://www.inform.kz/kz/ult-zhospary-n-nazarbaevtyн-bes-institucionaldyk-reformasyn-zhuzege-asyrudyn-100-kadamy_a2777949 (In Kazakh)
- Nazarenko, T. Yu. (2013). *Lingvostranovedcheskiy aspekt prepodavaniya angliyskogo yazyka v tekhnicheskoy vuzе* [Linguoculturological Aspect of Teaching English in a Technical University]. *Kontsept*, 01 (yanvar'), ART 13022. Retrieved from <http://e-koncept.ru/2013/13022.htm> (In Russian)
- Prokhorov, Yu. E. (1988). *Russkie krylatye vyrazheniya* [Russian Winged Expressions]. In V.P. Felitsyna, Yu. E. Prokhorov (Eds.), *Russkie posloviцы, pogovorki i krylatye vyrazheniya. Lingvostranovedcheskiy slovar'* (2-e izd., ispr. i dop., pp. 163–270). Moskva: Russkiy yazyk. (In Russian)
- Tipovaya uchebnaya programma. *Yazyk dlya spetsial'nykh tseley*. (2007). Almaty. (In Russian)
- Toqaeв, Q.-Zh. (2021). *Memleket basshysy Qasym-Jomart Toqaevtyn Qazaqstan khalqyna Zholdauy* [Address of the President of Kazakhstan Kassym-Jomart Tokayev to the People of Kazakhstan]. Retrieved from <https://www.akorda.kz/kz/memleket-basshysy-kasym-zhomart-tokaevtyнkazakstan-halkyna-zholdauy-183555> (In Kazakh)

D.B. Zharylgapova¹, A.K. Turlybekova²

¹*Astana Medical University, Astana, Kazakhstan*

²*«46 Secondary School» KSS, Semey, Kazakhstan*

(E-mail: ¹zharylgapova.d@gmail.com, ²turlybekova-1979@mail.ru)

The Importance of Linguocultural-Oriented Teaching in Learning Kazakh, Russian, and English in Universities and Schools

Abstract. In today's world, the value of the great thinker Abu Nasr al-Farabi's statement that "A person first needs upbringing, not knowledge. Knowledge without upbringing is the enemy of humankind and can bring harm in the future" is increasing. Moral upbringing is an immeasurable treasure. If we take as a basis the profound thoughts of Hakim Abai, who urged "Love all humanity as your brothers," and the words of the national teacher Akhmet Baitursynuly that "Language is the most significant sign of a person's humanity," along with A. Seidimbek's statement that "A nation deprived of its unique identity will perish," it becomes clear that fostering an intelligent, wise, and cultured generation through the power of language is an urgent issue in teaching both the native and foreign languages. The reason lies in the language's ability to preserve history, native culture, national identity, worldview, character, consciousness, traditions, and wisdom. In other words, each language is a symbolic system that encapsulates the nation's essence, serving as a repository of its perception of

the world. As the linguistic image of the world, language reflects a nation's aesthetic taste, economic activities, behavioral patterns, beliefs, traditions, and, ultimately, its national spirit. Integrating this national wealth with the best practices in global education and upbringing allows individuals to unlock their potential, gain self-confidence, and develop the ability to understand themselves and others. This highlights that teaching a language in connection with a people's worldview and national identity fosters linguistic, communicative, and cultural competencies in learners, ultimately contributing to the formation of well-rounded individuals with a rich spiritual and intellectual life.

Keywords: linguocultural studies, language, national identity, personality, anthropocentric approach, communicative competence, language learner, teaching methodology, linguistic consciousness, cultural competence, cultural lexicon, connotative meaning.

Д.Б. Жарылгапова¹, А.К. Турлыбекова²

¹Медицинский университет Астана, Астана, Казахстан

²КГУ «Средняя школа №46», Семей, Казахстан

(E-mail: ¹zharylgarova.d@gmail.com, ²turlybekova-1979@mail.ru)

Значение лингвострановедческого обучения при изучении казахского, русского и английского языков в вузах и школах

Аннотация. В современную эпоху особую актуальность приобретает мысль великого мыслителя Абу Насра аль-Фараби: «Человеку в первую очередь необходимо воспитание, а не знания. Знание без воспитания – злейший враг человечества, который в будущем может привести к беде». Ведь нравственное воспитание – это бесценное сокровище. Если опираться на мудрые слова хакіма Абая «Люби всё человечество, как своих братьев», национального учителя Ахмета Байтурсынулы «Язык – важнейший признак человечности», а также А. Сейдимбека «Нация, потерявшая свою самобытность, обречена на исчезновение», становится очевидным, что обучение родному и иностранным языкам посредством их могучей силы – это первоочередная задача в воспитании сознательного, интеллектуально развитого и культурного поколения. Причина заключается в способности языка хранить всю историю, родную культуру, национальное самосознание, мировоззрение, характер, традиции, верования и мудрость. Иными словами, каждый язык представляет собой знаковую систему, отражающую сущность нации, являясь хранилищем её восприятия мира. Как языковая картина мира, язык раскрывает эстетический вкус нации, её хозяйственную деятельность, поведенческие модели, обряды, традиции и, в конечном счёте, её национальный дух. Интеграция этого национального богатства с передовыми мировыми практиками в сфере образования и воспитания позволяет человеку раскрыть свои способности, укрепить уверенность в себе и обрести способность понимать себя и окружающих. Это доказывает, что преподавание языка в тесной связи с мировоззрением народа и национальной самобытностью способствует формированию лингвистической, коммуникативной и культурной компетенции изучающего язык, а также помогает воспитывать гармонично развитую личность с богатым духовным миром.

Ключевые слова: лингвострановедение, язык, национальная идентичность, личность, антропоцентрический подход, коммуникативная компетенция, изучающий язык, методика преподавания, языковое сознание, культурная компетенция, культурная лексика, коннотативное значение.

Автор туралы мәлімет:

Жарылгапова Д.Б. – филологиялық пәндер кафедрасының аға оқытушысы, Астана медицина университеті, Астана, Қазақстан. ORCID: 0009-0007-8271-0856.

Турлыбекова А.К. – педагог-модератор, «46 ЖОББМ» КММ, Семей, Қазақстан.

Information about authors:

Zharylgapova D.B. – Senior Lecturer, Department of Philological Disciplines, Astana Medical University, Astana, Kazakhstan. ORCID: 0009-0007-8271-0856.

Turlybekova A.K. – Pedagogue-Moderator, «46 Secondary School» KSS, Semey, Kazakhstan.

Сведения об авторах:

Жарылгапова Д.Б. – старший преподаватель кафедры филологических дисциплин, Медицинский университет Астана, Астана, Казахстан. ORCID: 0009-0007-8271-0856.

Турлыбекова А.К. – педагог-модератор, КГУ «Средняя школа №46», Семей, Казахстан.